

Бородін Д. І., старший уповноважений
в особливо важливих справах УПЗСЕ УМВС
України в Херсонській області, м. Херсон
Науковий керівник: Калюжний Р. А., д.ю.н., професор

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ СТАТУСУ КЕРІВНИКІВ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Правовий статус керівників органів виконавчої влади пов'язаний з характеристикою влади, яку вони реалізують. Теоретично, влада – це те, чим поведінка індивідів як учасників організації найбільше відрізняється від їхньої поведінки за межами цієї організації [1, с. 191]. Саме влада надає організації її формальної структури, а особам, які мають владні повноваження – право і можливість керувати (спрямовувати та координувати дії підлеглих, а отже і усього органу в цілому). Владність обов'язково передбачає наявність підлеглості. Соціальне призначення або основна мета влади полягає в тому, щоб за допомогою прямого або опосередкованого впливу на людей, їх об'єднання чи роз'єднання протидіяти деструкції, кризі, розпаду суспільства, сприяти підтриманню стабільності суспільного цілого, його прогресу та зміцненню, тобто влада виступає необхідним засобом підтримання квазістабільності суспільства [2, с. 13].

На особливу увагу заслуговують три функції влади. Вона:

- а) забезпечує відповідальність особи перед тими, хто має цю владу;
- б) гарантує компетентність прийняття рішень;
- в) дає змогу скоординувати діяльність управлінських структур.

Дослідники політичних та правових основ влади наголошують на тому, що функція останньої – забезпечити підпорядкування індивіда нормам, продиктованим групою, або членами групи, які мають владу. «Владу» можна визначити як спроможність приймати рішення, що визначають дії інших осіб. Це стосунки між двома індивідами, один з яких «керівник», а інший – «підлеглий». Керівник на основі владних повноважень, забезпечених законом формулює і передає рішення, сподіваючись, що вони будуть сприйняті підлеглим. Підлеглий чекає на такі рішення, і його поведінка визначається ними [3, с. 138].

Наприклад, владні повноваження керівників державних комітетів, центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, як єдиноначальних органів, визначається правовим статусом цих органів. Необхідно вказати на їх залежність від міністерства, яким скеровується діяльність того чи іншого центрального органу виконавчої влади, Президента України чи Верховної Ради України.

Заслужує на увагу і розгляд правового статусу голів державних

адміністрацій в силу його специфіки. Зокрема, в діючому законодавстві передбачена суттєва залежність голів місцевих державних адміністрацій від вищих посадових осіб держави та центральних органів державної влади, що проявляється в їх підконтрольності та підзвітності не тільки в порядку виконавчої вертикалі, а й зі сторони Президента України та органів місцевого самоврядування.

Особливу увагу привертають повноваження Президента України в стосунках з головами місцевих державних адміністрацій. У відповідності з Законом України «Про місцеві державні адміністрації», Президент України призначає та звільняє голів місцевих державних адміністрацій за поданням Кабінету Міністрів України, при цьому термін призначення на посаду голови місцевої державної адміністрації збігається та пов'язаний зі строком повноважень Президента України, тобто у випадку обрання нового Президента України після дотримання певної процедури формування нового Уряду, голови місцевих державних адміністрацій зобов'язані заявити про свою відставку. З посадою – первинним структурним підрозділом – зв'язаний комплекс питань: встановлення посад, правила та способи їх заміщення, порядок переміщення з посади на посаду [4, с. 120].

Проаналізувавши таке положення, можна вказати на приналежність та законодавчо закріплену посади голови місцевої державної адміністрації не від Уряду, а від Президента України, який, за Конституцією України не належить до виконавчої гілки влади. По суті, Президент України, призначаючи на посаду голови місцевої адміністрації ту чи іншу особу, не стільки виконує кадрові повноваження в сфері виконавчої гілки влади, скільки призначає особистого представника на місцевому рівні.

Ситуація з тотальною залежністю голів місцевих державних адміністрацій від Президента України характеризується своєрідною плінністю кадрів, що спричиняє гальмування розвитку регіону. Для вирішення подібних проблем автори Концепції адміністративної реформи пропонують надати головам місцевих державних адміністрацій, зокрема обласних, статус політичних провідників (діячів) єдиної державної політики в регіоні [5].

Література

1. Герберт А. Саймон Адміністративна поведінка: Дослідження процесів прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції: пер. з англ. Р. Ткачук. – К.: АртЕк, 2001. – 392 с.
2. Ющик О. І. Правова реформа: Загальне поняття, проблеми здійснення в Україні / О. І. Ющик. – К.: Ін-т зак-ва Верховної Ради України, 1997. – 191 с.
3. Тихомиров Ю. А. Публичное право: учебник / Ю. А. Тихомиров. – М.: Изд-во БЕК, 1995. – 486 с.
4. Курс адміністративного права України: підручник / В. В. Коваленко (заг. ред.). – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 808 с.

5. Копейчиков В., Павленко П., Деякі загальні питання правового статусу посадової особи / В. Копейчиков, П. Павленко // Вісник Академії правових наук України, 2000. – № 2 (21). – С. 53-61.

УДК 368.01(477)

Заєць О. М., к.ю.н., доцент,
Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса

ГЕНЕЗИС ІНСТИТУТУ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Страхова діяльність – одна з найдавніших категорій суспільних відносин. Це твердження знаходить своє відображення в працях С. А. Навроцького: «Страхування є категорією історичною. Виникло воно на перших етапах розвитку суспільного виробництва як механізм захисту товаровиробників від ризиків... Зародилося воно як випадкове явище, проте розширювало сферу свого впливу та стало об'єктивною необхідністю...» [1, с. 37].

Уже в первісному суспільстві з'являються деякі ознаки страхування (наприклад, заготовка запасів провіанту, способи замороження м'яса тощо). Ці навички були запозичені від тваринного світу. Бо у тваринному світі також є приклади використання примітивних принципів страхування: бджоли збирають мед та консервують його для використання у зимовий період; вовки наділені інстинктом заховування своєї здобичі влітку для вживання її у зимовий період та інші.

Група українських авторів вважають, що вже в епоху античності розвиток натурального господарства, зародження елементів товарно-грошових відносин призвело до виникнення найпростіших форм страхового захисту – натурального страхування [2, с. 23]. Це можна пояснити тим, що на той час поширеним було переважно натуральне господарство. Окремі господарства були ізольовані, замкнуті, існували незалежно одне від одного. Цей стан фактично виключав можливість існування страхування, що ґрунтувався на формуванні страхового фонду й тим самим передбачав розвиток зв'язків між суб'єктами.

Досліджуючи генезис інституту страхування, можна знайти витoki ще за два тисячоліття до н. е. У законах вавілонського царя Хамурапі передбачалося укладання угоди між учасниками торгового каравану про спільне несення збитків від нападу розбійників, пограбування та інше. Важливою рисою такої форми страхування була відсутність системного внесення страхового платежу до спільної каси [3, с. 280]. Цікавим є той факт, що на території Стародавньої Греції подібні угоди укладалися між піратами. Вони домовлялися про взаємний розподіл прибутків від грабежів та від торгівлі, а також про розподіл витрат, які могли б статися внаслідок